

ПЕТРУШЕНКО Юрій Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
ВОРОНЦОВА Анна Сергіївна, к.е.н., старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин
БАРВІНОК Вероніка Юріївна, аспірант
ГЛУБОКА Наталія Андріївна, студентка
Сумський державний університет

ВИЯВЛЕННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ МІЖ МІЖНАРОДНОЮ МІГРАЦІЄЮ ТА ФІНАНСОВОЮ ІНТЕГРАЦІЄЮ

У сучасному глобалізованому світі відбувається посилення інтеграційних процесів, що впливають на взаємозалежність національних економік та міжнародних ринків та знаходять своє відображення в усіх сферах діяльності, зокрема і в фінансовій, і в соціально-трудова. В Україні тренд інтеграції розпочався наприкінці ХХ ст., трансформаційні зміни економіки призвели до установа міжнародної міграції, зокрема трудової, як постійного безперервного явища. В результаті, вплив мігрантів на рух фінансових ресурсів потенційно мають вплив на процеси фінансової інтеграції в країні, на дослідження чого і спрямована дана робота.

Виявлення закономірностей між міжнародною міграцією та фінансовою інтеграцією вимагає розгляду сутності та факторів, що визначають кожен процес окремо. За визначенням Світового банку, міжнародна міграція – це «переміщення людей через кордони інших країн» [3], що зазвичай пов'язується з певною метою (навчання, робота, політичний захист тощо). Головними показниками, що характеризують динаміку даного явища зазвичай є потік громадян закордон в числовому вимірі та потік їх грошових переказів. Під грошовими переказами мігрантів розуміють частину доходу міжнародних робітників-мігрантів, що повертається з країни працевлаштування в країну походження [4].

Відповідно до Звіту про фінансову інтеграцію Європейського Союзу, фінансова інтеграція – це елемент фінансового розвитку, що підкреслює рівень глобалізованості фінансової системи [1]. Також її розглядають як «процес гармонізації національних фінансових систем з міжнародним або наднаціональним фінансовим ринком в рамках міжнародного економічного простору» [6]. До показників міжнародної фінансової інтеграції можна віднести індикатори глобалізації, зокрема фінансової; масштаб міжнародного руху капіталу, питома вага іноземного капіталу в національній фінансовій системі.

Дослідження закономірностей між міжнародною міграцією та фінансовою інтеграцією проведено на прикладі України, оскільки згідно з

досліджень OECD, саме країни, що розвиваються є більш інтеграційно активні. Для цього проведений кореляційний аналіз, що дозволяє оцінити ступінь та напрям взаємозв'язку між показниками. Масив даних для аналізу буде включати наступні показники (табл. 1), зібрані за 2008-2019 роки з офіційних статистичних джерел [2], [3], [5].

Таблиця 1

Вхідні дані для кореляційного аналізу

Блок	Показники	Позначення
Показники фінансової інтеграції	Індекс фінансової глобалізації KOF	x1
	Внутрішні кредити у фінансовому секторі, % від ВВП	x2
	Грошові перекази, в іноз. валюті млрд. дол.	x3
	Чисті ПІІ, млн. дол.	x4
	Курс валют дол. США/грн.	x5
	Курс валют евро/грн.	x6
Показники міжнародної міграції	Міграційний потік, тис. осіб	x7
	Особисті грошові перекази, млрд. дол.	x8

Кореляційний аналіз передбачає по собі розрахунок коефіцієнтів кореляції Пірсона між обраними змінними, що математично мають наступний вигляд (форм. 1). Отримане значення знаходиться в діапазоні від -1 до +1, де знак вказує на напрям зв'язку (прямий чи обернений), а близькість до одиниці силу (від 0,7 вважається сильним зв'язок) [0].

$$r_{x_n x_m} = \frac{\sum_{i=1}^N (x_n - \bar{x}_n)(x_m - \bar{x}_m)}{\sqrt{\sum_{i=1}^N (x_n - \bar{x}_n)^2 \sum_{i=1}^N (x_m - \bar{x}_m)^2}} = \frac{\overline{x_n x_m} - \bar{x}_n \bar{x}_m}{\sqrt{(\overline{x_n^2} - \bar{x}_n^2)(\overline{x_m^2} - \bar{x}_m^2)}} \quad (1)$$

де x_n, x_m – значення n - та m - елемента вибірки;

\bar{x}_n, \bar{x}_m – вибіркові середні значення;

$\overline{x_n x_m}$ – середнє значення добутку x_n і x_m ;

$\overline{x_n^2}, \overline{x_m^2}$ – середнє значення квадратів ознак x_n і x_m ;

N – загальний об'єм вибірки

Результати кореляційного аналізу представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Кореляційна матриця щодо виявлення закономірностей між міжнародною міграцією та фінансовою інтеграцією

	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8
x1	1							
x2	-0.478	1						
x3	0.3142	-0.7237	1					
x4	-0.7316	-0.0162	-0.1581	1				
x5	0.8311	-0.7337	0.5431	-0.5757	1			
x6	0.8307	-0.7166	0.5411	-0.5913	0.9982	1		
x7	-0.4484	0.2872	0.1371	0.2275	-0.533	-0.542	1	
x8	0.7632	-0.5865	0.4892	-0.7135	0.8081	0.8178	-0.447	1

Джерело: отримано на основі власних розрахунків.

В результаті проведеного аналізу виявлено наступні закономірності:

- між міграційним потоком людей та показниками фінансової інтеграції не виявлено сильних лінійних закономірностей;
- між особистими грошовими переказами мігрантів та індексом фінансової глобалізації, курсами валют спостерігається сильна та пряма лінійна залежність, натомість з прямими іноземними інвестиціями – обернена щільна залежність.

Підсумовуючи проведене дослідження відмітимо, що фінансова інтеграція та міжнародна міграція є наслідками посилення процесу інтеграції у світі. Проведене дослідження дозволяє підтвердити припущення, що між міжнародною міграцією та фінансовою інтеграцією існує залежність, що була виявлена на прикладі України в результаті кореляційного аналізу. Він дозволяє стверджувати, що при збільшенні грошових переказів мігрантів відбудеться збільшення індексу фінансової глобалізації та курсів валют (долар, євро) та навпаки. При цьому, грошові перекази мігрантів негативно впливають на прямі іноземні інвестиції (порівнюючи дані показники за обсягом відзначається суттєве перевищення переказів мігрантів). Виявлені закономірності становлять економічний інтерес з точки зору державного регулювання міграційних процесів та буде покладений в основу подальших досліджень в цьому напрямі.

*Робота виконана у рамках держбюджетної науково-дослідної розробки
«Реформування системи освіти впродовж життя в Україні для запобігання
трудої еміграції: коопетиційна модель інституційного партнерства»
(номер державної реєстрації: 0120U102001).*

Список використаних джерел

1. Financial Integration and Structure in the Euro Area. European Central Bank, 2020. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/fie/ecb.fie202003~197074785e.en.pdf>.
2. KOF Globalisation Index. KOF Swiss Economic Institute, 2020. URL: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>.
3. Migration and Remittances. World Bank, 2019. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/labormarkets/brief/migration-and-remittances>.
4. Russell S. S. Remittances from international migration: A review in perspective World Development. 1986. №14 (6). P. 677-696. DOI: 10.1016/0305-750X(86)90012-4.
5. Статистика Національного Банку України URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic>.

6. Петренко О.О. Форми прояву глобальних фінансових дисбалансів в процесі еволюції фінансової глобалізації. *Стратегія розвитку України*. 2013. №2. С. 224-232.

7. Лавров Є. А. Математичні методи дослідження операцій : підручник / за ред. Є. А. Лавров, Л. П. Перхун, В. В. Шендрик та ін. Суми : Сумський державний університет, 2017. 212 с.